

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Reactie PARK-advies Landschappen van verlangen	TELEFOONNUMMER	+31634380137
DATUM	20-12-2022	E-MAILADRES	hans.hubers@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-279699493-39220	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Hans Hubers	TEAM	SRO
NUMMER PS	PS2022MM	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen
BIJLAGE			

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Op 6 oktober 2022 heeft Paul Roncken, onze Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) aan GS en PS, een ongevraagd advies aangeboden met als titel Landschappen van verlangen (link: [www.stateninformatie provincie Utrecht /PARK advies landschappen-van-verlangen](http://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/PARK-advies-landschappen-van-verlangen)).

Dit advies is het eindresultaat van een uitvoerig traject met vijf gemeenten (Woerden, Oudewater, Montfoort, IJsselstein en Lopik) en levert inspirerende verbeeldingen op hoe zonnevelden op een vernieuwende manier geïntegreerd kunnen worden in het landschap van het Groene Hart. Het dient tevens als voorbeeld voor andere gebieden in onze provincie.

Voor dit advies zijn diverse ontwerpende onderzoeken uitgevoerd. Het PARK-advies maakt het belang duidelijk van deze ontwerpende aanpak om op die manier meerdere opgaven in het landelijk gebied te integreren.

Voorafgaand aan het uitbrengen van dit advies is op 31 augustus jl een informatiesessie gehouden voor leden van PS en GS. Tijdens deze informatiesessie is de toezegging door gedeputeerden Sterk en Van Essen gedaan om een reactie op dit advies te geven en te bekijken of dit advies meegenomen kan worden in onder meer de uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied. Via deze statenbrief geven wij onze reactie op de vier adviespunten in dit PARK-advies. In algemene zin spreken wij hierin onze waardering uit aan de Provinciaal adviseur voor dit inspirerende advies en benoemen we of en zo ja op welke manier door ons invulling kan worden gegeven aan de door hem uitgebrachte adviezen.

Inleiding:

Landschappen van acceptatie of landschappen van verlangen?

Aanleiding voor het ontwerpend onderzoek in het Groene Hart en uiteindelijk het PARK-advies is de waarneming van de PARK dat de ontwikkeling van zonnevelden in het landelijk gebied weliswaar via gemeentelijke afwegingskaders tot stand komt, maar dat er meestal geen sprake is van een met de omgeving geïntegreerd ontwerp. De Provinciaal adviseur neemt waar dat zonnevelden op dit moment gestimuleerd vanuit landelijke subsidieregelingen en dat investeerders of lokale energiecoöperaties ruimte zoeken op het inmiddels overbelaste elektriciteitsnetwerk. Ook ziet hij dat grondeigenaren inzien dat ze meer geld kunnen verdienen met een hectare zonnepanelen dan met hun gangbare agrarische bedrijfsvoering. De energietransitie is in de visie van de PARK een totaalproject, vergelijkbaar met het introduceren van een watersysteem met inlaten, boezems, kanalen, sluisen,

dijken, zuiveringsinstallaties en havens. Aan dit totaalontwerp voor de energietransitie wordt volgens de PARK momenteel niet ontworpen. Per saldo leidt dit tot zonnevelden met een beperkte landschappelijke inpassing, door de PARK gekenschetst als onderdeel van landschappen van acceptatie. In het ontwerp onderzoek is de vraag 'Wanneer raakt energie opwek in het landelijk gebied aan een verlangen?' aangeraakt. En wat is dan dat 'verlangen'? Dit wordt in het PARK-advies uitgediept. Ook gaat het PARK-advies over verschillende aspecten van energiewinning in het landelijk gebied van Utrecht en welke rol de provincie hierin zou moeten willen nemen. Het bevat vier adviespunten die hieronder door ons van een reactie worden voorzien.

Algemene reactie op het Advies Landschappen van verlangen

Wij spreken onze waardering uit aan de PARK voor dit inspirerende advies, waarin hij met het oog op de ontwikkeling van duurzame energieopwekking oproept verder te kijken dan de werkelijkheid van vandaag en morgen. De Provinciaal adviseur roept op om de opgaven in de energietransitie (met in dit advies de focus op zonne-energie) gebiedsgericht en met een ontwerpbenadering aan te grijpen om in sommige delen van de provincie de combinatie met andere opgaven op te zoeken en te werken aan nieuwe aantrekkelijke landschappen.

Adviespunt 1: gericht aan economie en bestuur - korte termijn 0-3 jaar

Constatering PARK: Mooi verweven en goed ontworpen zonnevelden bestaan nog niet.

Maak het ontwerp van alle onderdelen ('totaalontwerp') van een stabiel en ruimtelijk logisch en duurzaam energienetwerk onderdeel van regionale programmering (opwek, transport, opslag, beveiliging en technische voorzieningen); doorbreek hiermee de huidige mismatch tussen productie 'elders' en toepassing 'hier'; stimuleer een productontwikkeling door (inter)nationale bedrijven vanuit heldere gebiedsspecificaties, meervoudig grondgebruik en circulaire principes en verbind dit met een regionale maak- en ontwerp economie.

Onze reactie:

We volgen de redenering van de PARK en zien hierin een bevestiging van onze inzet om te komen tot een integrale programmering van de energie-infrastructuur en ruimtelijke ontwikkelingen. Onderdeel daarvan zijn lokale energie-hubs. Over onze inzet hiervoor bent u op 4 oktober jl via onze Statenbrief (UTSP-279699493-37727; PS2022MM83) geïnformeerd.

Via onze Uitvoeringsverordening subsidie Energietransitie provincie Utrecht (USET 2021) stimuleren wij overigens innovatieve concepten in onze provincie. Het stimuleren van productontwikkeling van duurzame energie oplossingen is in basis een zaak van de triple helix (ondernemers – onderzoek – overheid) en een activiteit die op landelijke schaal georganiseerd dient te worden.

Adviespunt 2 gericht aan landelijk gebied en energietransitie, onmiddellijke interventie nodig.

Constatering PARK: Utrechtse Kwaliteit heeft een regionale basis en een systemische samenhang.

Maak werk van een eenduidige gebiedsbegeleiding van het landelijk gebied vanuit klimaat en transitie, biodiversiteit en verdienmodellen. Integreer de opwek, het transport en de opslag van elektriciteit (en in nabije toekomst ook warmte) met andere systeemaanpassingen in het landelijk gebied (Nationaal Programma Landelijk Gebied NPLG, NOVEX, Uitvoeringstrategie Landelijk Gebied ULG, Regionale Veenweiden Strategie RVS); maak werk van een eenduidige gebiedsbegeleiding van het landelijk gebied vanuit klimaat en transitie, biodiversiteit en verdienmodellen; doorbreek hiermee sectorale scheiding en de misvatting dat het energievraagstuk alleen een ruimtelijke inpassing vraagt van gemeenten en RES coördinatie.

Onze reactie:

In onze statenbrief over de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied (PS2022RGW/docnr. UTSP-1512015602-1390) vermelden wij al dat wij dit een waardevol advies vinden dat we als provincie willen meegeven aan de gebieden. Het is aan de samenwerkende partijen om daar invulling aan te geven, met een belangrijke rol voor de gemeenten als eerstverantwoordelijke. Het biedt namelijk goede handvatten om, in relatie tot de Uitvoeringstrategie Landelijk Gebied, in een aantal gebieden in de provincie Utrecht de energietransitie-opgaven wellicht meer te laten zijn dan een meekoppelkans. Wij agenderen dit in de gebiedssamenwerking ULG/GGA-LG; daar waar we draagvlak zien, gaan we dit aan de hand van enkele voorbeelden verder ontwikkelen. We nodigen de PARK uit verder na te denken over hoe we dit vorm kunnen geven, en als die voorbeelden er zijn, hieraan bij te dragen vanuit zijn rol en positie.

Adviespunt 3 gericht aan ruimtelijke ordening en circulaire economie - korte termijn 0-3 jaar

Constatering PARK: Niet spreiding maar bundeling levert toekomstbestendig landschap op.

Maak bundeling van de opweklocaties in het landelijk gebied mogelijk door een ruimtelijke strategie te ontwikkelen van energieopwekking, knooppunten (ook verbonden aan bedrijventerreinen), transport en opslag in samenhang met de ontwikkeling van een Rijksinfrastructuur voor energie; maak integraal meer opwek mogelijk waar ook meer

water wordt vastgehouden en natuurnetwerken meer robuust worden; doorbreek hiermee de huidige trend van relatief kleinschalig groen om en onder technische installaties met land- en bodemdegradatie als gevolg; stimuleer gemeenten en investeerders om regionale samenhang sturend te maken in afzonderlijke aanbestedingstrajecten (zie eerste en tweede advies).

Onze reactie:

We vinden deze gedachtegang aantrekkelijk en we nodigen de PARK graag uit om dit, samen met het programma energietransitie, nader uit te werken tot concrete acties. Dit deel van het PARK-advies raakt tevens aan onze inzet om het in samenhang (integraal) programmeren van de energie-infra en de ruimtelijke ontwikkelingen. Zie ook onze reactie bij adviespunt 1.

Adviespunt 4 gericht aan alle programma's actief in het landelijk gebied - middellange termijn 0-10 jaar

Constatering PARK: Energie inkomsten helpen ook gebiedsontwikkeling en onderhoud.

Onderzoek en stimuleer gebiedsfondsen om de doorlopende financiële en energetische opbrengsten van nieuwe energielandschappen niet alleen met omwonenden, maar ook met bezoekers en alle levensvormen te delen; doorbreek hiermee de trend van eenmalige kabinetsinvesteringen in het landelijk gebied zonder garanties op structurele verdienmodellen voor groenblauwe diensten en ruimtelijke netwerken; stimuleer gedeeld eigenaarschap van het landelijk gebied vanuit een gezonde balans in voedsel- en energieproductie, natuurwaarden en recreatief medegebruik.

Onze reactie:

We zoeken naar mogelijkheden om dit advies concreet te maken in een pilot en dagen de PARK graag uit hieraan bij te dragen. We agenderen dit adviespunt ook in de gebiedssamenwerking ULG/GGA-LG. Het PARK-advies vatten wij op als een uitnodiging om ook als provincie een meer ontwikkelgerichte benadering te kiezen, bijvoorbeeld in gebiedsgerichte aanpak. Het financieel verbinden van de jaarlijkse financiële opbrengst van energieopwek met doelstellingen en provinciale ambities vanuit Groen Groeit Mee, het strategisch bossenbeleid, het weidevogelbeleid, erfgoed, kleine landschapselementen e.a. lijkt ons kansrijk. Niet iets wat de provincie zomaar kan vastleggen, maar wat de uitkomst kan zijn van een lokaal participatieproces. Dit vergt een gemeenschappelijke gebiedsgerichte aanpak waarin grondeigenaren, ontwikkelaars en overheid gezamenlijk optrekken om deze koppelingen op projectniveau ook daadwerkelijk te realiseren.

Daar waar we draagvlak zien, willen we dit aan de hand van enkele voorbeelden verder ontwikkelen en daarbij zullen we een eventuele aanvullende bijdrage van de PARK op prijs stellen.

Vervolprocedure / voortgang:

In vervolg op het ongevraagde advies Landschappen van verlangen nodigen wij de Provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit om uitwerking te geven aan onderdelen van zijn advies.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen